

International Journal of Poultry - Ornamental Birds Science and Technology

Available online, ISSN: 2757-6132

www.ijapob.com

Turkish Science and Technology Publishing (TURSTEP)

The Status of Free-Range Chicken Breeding in Niğde City, Çamardı District

Nuray Apla^{1,a}, Mustafa Duman^{2,b,*}, Ahmet Şekeroğlu^{1,c}

¹Animal Production and Technology Department, Agricultural Science and Technology Faculty, Niğde Ömer Halisdemir University, 51240 Niğde Turkey

²Veterinary Department, Bor Vocational High School, Niğde Ömer Halisdemir University, 51700 Bor/Niğde, Turkey

*Corresponding author

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<i>Research Article</i> Received : 28/12/2020 Accepted : 30/12/2020 Keywords: Niğde Survey Free-range Poultry KOP Egg	This research; Within the scope of the “Free-range Egg Production Project” implemented in the district of Çamardı in Niğde province, it has aimed to reveal the satisfaction of the producers regarding the production system in the production enterprises, the egg production of the animals, the shelter, disease and marketing channels based on the producer information. The main material of this study is the data obtained from the business owners through face-to-face survey. Within the scope of this project, face-to-face survey with all producers with 10 tents and 5 prefabricated house engaged in free egg poultry were conducted in July 2019. In order to answer the questions more accurately, it was done in an environment where at least two people were present in the business. The socio-demographic characteristics of the people participating in the survey were analysed with the help of percentage frequency. In the study, the commitment of the groups to each other was determined by the chi-square test. The gender, marital status, educational status of women and men, the caretaker of the poultry, the frequency of cleaning, the live weight of chickens, the size of the eggs produced, respiratory diseases, treatment against diseases, selling method of produced products and opinions of the producers about feed prices it is not relevant, but breed satisfaction, incidence of chicken plague and the opinions of producers about egg prices vary according to the housing type. As a result; It can be said that from the perspective of the breeders, both housing type not very different from each other. However, experimental studies need to determine why chicken plague, which is one of the titles with dependence on the breeding system, is seen more in the prefabricated houses.

Uluslararası Kanatlı Hayvanlar - Süs Kuşları Bilim ve Teknoloji Dergisi, 1(1): 24-29, 2020

Niğde İli Çamardı İlçesinde Uygulanan Serbest Tavuk Yetiştiriciliğinin Durumu

MAKALE BİLGİSİ	Ö Z
<i>Araştırma Makalesi</i> Geliş : 28/12/2020 Kabul : 30/12/2020 Anahtar Kelimeler: Anket KOP Niğde Serbest Tavukçuluk Yumurta	Bu araştırma; Niğde ili Çamardı ilçesinde KOP destekli olarak uygulanmakta olan “Serbest Yumurta Tavukçuluğu Projesi” kapsamında üretimde bulunan işletmelerdeki üretim sistemiyle ilgili üreticilerin memnuniyetlerini, hayvanların yumurta verimini, barınak, hastalık ve pazarlama kanallarını üretici bilgilerine dayanarak ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu çalışmanın ana materyalini işletme sahiplerinden yüz yüze anket yolu ile elde edilen veriler oluşturmıştır. Bu proje kapsamında serbest yumurta tavukçuluğu yapan 10 adet çadır ve 5 adet prefabrik kümese sahip tüm üreticiler ile Temmuz 2019 tarihinde yüz yüze görüşülerek anket uygulanmıştır. Anket; sorulara verilen cevapların daha doğru cevaplanması için işletmede en az iki kişinin bulunduğu ortamda yapılmıştır. Ankete katılan kişilerin sosyo-demografik özellikleri yüzde frekans yardımıyla incelenmiştir. Araştırmada grupların birbirine olan bağlılıkları ki kare testi ile belirlenmiştir. Cinsiyet, medeni durum, kadın ve erkeklerin eğitim durumu, kümeslerin bakımını yapan kişi, işletme temizlik sıklığı, tavukların canlı ağırlığı, üretilen yumurtaların büyüklüğü, solunum hastalıkları görülmesi, hastalıklara karşı tedavi uygulanması, üretilen ürünlerin satış yöntemi ve yem fiyatları hakkında üreticilerin görüşlerinin yetiştirme sistemi ile alakalı olmadığı ancak ırk memnuniyetinin, tavuk vebasası görülme sıklığının ve yumurta fiyatları hakkında üreticilerin görüşlerinin yetiştirme sistemine göre değiştiği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak; yetiştiricilerin bakış açısıyla her iki yetiştirme sisteminin birbirinden çok farklı olmadığı söylenebilir. Ancak yetiştirme sistemi ile bağımlılık görülen başlıklardan tavuk vebasasının prefabrik sistemde neden fazla görüldüğü deneysel çalışmalarla belirlenmeye muhtaçtır.

^a nuray.aplak@mail.ohu.edu.tr

^b https://orcid.org/0000-0002-0120-3091

^c mustafa.duman@ohu.edu.tr

https://orcid.org/0000-0003-0342-8275

^c ahmet.sekeroglu@ohu.edu.tr

https://orcid.org/0000-0003-0764-4944

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Giriş

Dünya nüfusunun hızlı şekilde artmasından kaynaklı olarak insanların beslenmesi açısından tarımsal üretim önemli bir faaliyet alanıdır. İnsanların tarımsal ürünlere olan talebi kentleşmeyle birlikte artmaya başlamıştır. Bu talebi karşılamak amacıyla yapılan tarımsal faaliyetlerde ürünlerin ekim alanı ve verimi artırılmaya çalışılmıştır.

Günümüzde tavukçuluk sektörü önemli bir endüstri kolu olmuş ve bu endüstri kolu sürekli büyüyerek ülkemiz ekonomisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Ülkemizde yumurta tavukçuluğuyla ilgili planlı ıslah ve yerli hibrit ebeveynleri üretmeye yönelik çalışmalar 1960 yılının sonlarına doğru başlanmış olup 1970’li yıllarda ise yurt dışı kaynaklı hibrit ebeveyn soylardan faydalanıldığı ifade edilmiştir (Düzgüneş ve ark., 1982). Bu amaçla; Kanada’ dan 1995 yılında 6’sı kahverengi yumurtacı, 4’ü beyaz yumurtacı olmak üzere 10 saf tavuk hattı getirilmiştir. Bu getirilen saf tavuk hatları ile Ankara Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü (ATAE)’nin yürüttüğü çalışmalar sonucunda 3 yerli ticari yumurtacı hibrit geliştirilmiştir. Bunlar: Atabey, Atak ve Atak-S ismini almışlardır (Testik ve Yiğitoğlu, 2008). ATAЕ’nin yürüttüğü çalışmanın sonuçlarına göre; ATAК-S yerli yumurtacı hibriti 72 haftalık dönemde tavuk/gün yumurta adedi 314, tavuk/kümes yumurta adedi 312, tavuk/kümes yumurta kütlesi 20,039 g, ortalama yumurta ağırlığı 64,7 g’dır. Yem tüketimi 1-18 hafta arası 6,9 kg, yumurta döneminde ise günlük ortalama 115-118 g’dır. Vücut ağırlığı 20. Hafta da 1680 g, dönem sonunda 2410 g’dır. Yaşama gücü ise büyütme döneminde %97-98, yumurta döneminde %96-97’ dir (ATAE, 2015).

Yumurtacı hibritlerin üretimi büyük oranda (%90) geleneksel kafes sisteminde yapılmaktadır. Ancak hayvanların bazı davranışlarını ve refahını olumsuz etkileyen bu sistem, Dünya’da hayvan koruma dernekleri ve bunların destekleyicileri tarafından hayvan haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle yoğun eleştirilere maruz kalmıştır. Bunun sonucunda kafes sistemine alternatif oluşturacak yeni yetiştirme sistemleri gündeme gelmiştir (Yenilmez ve Uruk, 2016). Bu nedenle de hayvanların temel davranış ihtiyaçlarını dikkate alan alternatif yetiştirme sistemleri geliştirilmiştir (Antalyalı, 2007). Artan hayvan refahı endişesini takiben, tüketiciler gıdanın hayvanlardan elde edilen ekonomik ve etik yönlerine daha duyarlı hale gelmişler ve tüketiciler serbest gezinme sistemlerinde üretilen ürünleri satın almayı tercih etmektedirler (Kouba, 2003, Miao ve ark., 2005).

Alternatif yetiştirme sistemlerden biri de serbest gezinmeli sistemdir. Bu sistem, tavukların gün içerisinde barınak dışında dolaşabilmelerine imkan sağlamaktadır. Tavuklar doğal davranışlarını sergileyebildiği geniş alanların olduğu, güneş ışığından ve yeşil alanlardan yararlanabildikleri bir sistemdir (Yenilmez ve Uruk, 2016). Serbest gezinmeli sisteminde, özel bir genotip kullanma zorunluluğu olmamasına rağmen, yetiştirme yöntemine adapte olabilecek sağlam ayak yapısına sahip genotiplerin seçilmesi önemlidir (Sözcü ve İpek, 2016).

Serbest yetiştiricilik sisteminin bir örneğini de köy tavukçuluğunda görmekteyiz. Kırsal kesimlerde kanatlı üretimi diğer tarımsal faaliyetler arasında ikinci derecede öneme sahip durumda olmalarına rağmen, özellikle

üreticilerin hayvansal protein ihtiyacının %30’dan fazlasını karşılaması (FAO, 2000) ve fazla ürünlerin satılarak aile bütçesine gelir sağlaması bakımından önemlidir (Akşimşek, 2008). Bu yetiştirme sistemleri kırsal bölgelerin ekonomik gelişmelerini desteklemek amacıyla yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Bu çalışma; Niğde Çamardı ilçesinde KOP destekli olarak uygulanmakta olan “Serbest Yumurta Tavukçuluğu Projesi” kapsamında üretimde bulunan işletmelerdeki üretim sistemiyle ilgili mevcut durumun belirlenmesini amaçlamaktadır.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın ana materyalini Niğde ili Çamardı ilçesinde KOP destekli olarak uygulanmakta olan “Serbest Yumurta Tavukçuluğu Projesi”ndeki yumurta tavukçuluğu işletme sahiplerinden yüz yüze anket yolu ile elde edilen veriler oluşturmuştur (Anonim, 2020).

Niğde İli Çamardı İlçesinin enlem: 37.8335 ve boylamı: 34.9857 şeklindedir. Çamardı İlçesi, Niğde İlinin güneydoğusunda Toros Dağlarının eteklerinde kurulmuştur. Niğde Merkez İlçe, Bor, Ulukışla ve Adana İli hudutları ile çevrilidir. 1204 km² yüzölçümüne sahip ilçenin rakım ortalaması 1600 m dir. İlçe merkezinin rakımı ise 1250 m dir. Yaz sıcaklığı 20-28 derece dolaylarında; kışın ise eksi 5 ile 10 derece dolaylarında olmaktadır. Metrekareye düşen yağış miktarı 1-1,6 kg arasında değişmektedir (Anonim, 2020).

Hazırlanan anket formlarında, işletmelerin sosyo-ekonomik özellikleri, işletme sahiplerinin temel hayvancılık bilgileri, işletmelerin yapısal özellikleri, bakım-besleme uygulamaları ve hayvan sağlığı gibi sorulara yer verilmiştir. İşletmelere hazırlanan anket formlarındaki sorular doğru cevaplanmasında için her işletmeden en az iki kişinin bulunduğu ortamda yüz yüze olarak cevaplandırılmıştır. Anket bu proje kapsamında faal olan işletmelerin tümünde uygulanmış ve toplanan özgün nitelikli veriler değerlendirilmiştir.

Projeye katılan 15 kişiye, kişi başı 250 adet olmak üzere toplamda 3750 adet ATAК-S yerli yumurtacı yarka verilmiştir. Ayrıca her bir vatandaşa 250 adet tavuk kapasiteli yalıtımlı kümesler yapılarak 1’er dekarlık açık alan tellerle çevrilmiş ve açık alanın üst kısımları file ile kapatılmıştır. 15 Adet 36 m² lik kümes altı parke taşı döşenmesi, 100 litrelik su tankı, yemlik, suluk, tünek ve folluklar dağıtılarak işletmeler kurulmuştur. Bu işletmelerin 10’u çadır, 5 prefabrik olarak kurulmuştur.

Bu işletme sahiplerinin hepsi (10 adet çadır ve 5 adet prefabrik) ile Temmuz 2019 tarihinde yüz yüze görüşülerek anket uygulanmıştır. Anket, soruların doğru cevaplanması için işletmede en az iki kişinin bulunduğu ortamda yapılmıştır.

Ankete katılan kişilerin sosyo demografik özellikleri yüzde frekans yardımıyla incelenmiştir. Araştırmada grupların birbirine olan bağılılıkları ki kare testi ile belirlenmiştir. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Çamardı ilçesinde serbest tavukçuluk yapan işletme sahiplerinin; cinsiyet, medeni halleri ve eğitim durumları ile ilgili veriler Çizelge 1’de, işletmelerin temizlikten sorumlu kişileri, temizlik sıklığı ve ırk memnuniyeti Çizelge 2’de, işletme tipinin canlı ağırlık ve yumurta büyüklüğü üzerinde etkisi Çizelge 3’de, işletmelerde bazı hastalıkların varlığı ve tedavi uygulaması Çizelge 4’de ve ürünlerin satış yöntemi ile yumurta fiyatları ve yem fiyatları ile ilgili görüşler Çizelge 5’de verilmiştir.

Araştırmanın yapıldığı Çamardı ilçesindeki işletmecilerin cinsiyet durumlarına bakıldığında 8(%53) tanesinin erkek, 7(%47)’sinin ise kadın olduğu görülmektedir. Erkeklerin 3(%60)’ü, kadınların ise 2(%40)’si prefabrik işletme sahibidir. Yine aynı şekilde erkeklerin ve kadınların 5(%50)’i çadır işletmeye sahiptir.

Buna göre işletme tipinden bağımsız olarak toplamda elde edilen bulgular Demirulus ve ark. (2013) ile Bural (2015)’in yaptığı çalışma bulgularına benzer sonuçlar elde edilmiştir. Ancak bu çalışmadan farklı olarak Ekinci (2019), Diyarbakır ilinde yetiştiriciliğin tamamen erkekler tarafından yapıldığı sonucuna varmıştır.

Prefabrik işletmeye sahip olanların 2(%40)’si evli, 3(%60)’ü bekadır. Yine bu araştırma sonucuna göre çadır işletme sahiplerinin 4(%40)’ü evli, 6(%60)’sı bekadır. İşletme tipinden bağımsız olarak toplamda elde edilen bulgular ele alındığında bu çalışmanın aksine Ekinci (2019) nin yaptığı çalışmada Diyarbakır ilindeki yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun (%78) evli olduğu tespit etmiştir.

Çizelge 1. İşletmelerin cinsiyet, medeni durum ve eğitim ile ilgili sosyo-ekonomik özellikleri

Table 1. Socio-economic characteristics of the enterprises regarding gender, marital status and education

	Cinsiyet	Prefabrik n (%)	Çadır n (%)	Toplam n (%)
Cinsiyet	Erkek	3 (%60)	5 (%50)	8 (%53,3)
	Kadın	2 (%40)	5 (%50)	7 (%46,7)
	χ^2		0,134	
	P		0,714	
Medeni durum	Evli	2 (%40)	4 (%40)	6 (40)
	Bekâr	3 (%60)	6 (%60)	9 (%60)
	χ^2		0,001	
	P		1,000	
Kadınların eğitim durumu	Bekar	1 (%20)	3 (%30)	4 (%26,7)
	İlkokul	2 (%40)	4 (%40)	6 (%40)
	Ortaokul	1 (%20)	1 (%20)	2 (%13,3)
	Lise	1 (%20)	2 (%20)	3 (%20)
	χ^2		0,375	
	P		0,945	
Erkeklerin eğitim durumu	Yok	0(%20)	1(%10)	1(%6,7)
	İlkokul	1(%20)	3(530)	4(%26,7)
	Ortaokul	0(%0)	3(%30)	3(%20)
	Lise	2(%40)	2(%20)	4(%26,7)
	Yüksek Okul	1(%20)	0(%0)	1(%6,7)
	χ^2		4,875	
	P		0,431	

Çizelge 2. İşletmelerin temizlikten sorumlu kişileri, temizlik sıklığı ve ırk memnuniyeti

Table 2. Businesses responsible for cleaning, cleaning frequency and race satisfaction

	Prefabrik n (%)	Çadır n (%)	Toplam n (%)
Bakım yapan kişiler	Sadece Kadın	2(%40)	6(%60)
	Sadece Erkek	2(%40)	3(%30)
	Bütün Aile	0(%0)	1(%10)
	Diğer	1(%20)	0(%0)
	χ^2		2,850
	P		0,415
Temizlik sıklığı	Günlük	5(%100)	8(%80)
	Haftalık	0(%0)	2(%20)
	χ^2		1,115
	P		0,283
Rak memnuniyeti	Evet	2(%40)	10(%100)
	Hayır	3(%60)	0(%0)
	χ^2		7,500
	P		0,06

Çizelge 3. İşletme tipinin canlı ağırlık ve yumurta büyüklüğü üzerinde etkisi

Table 4. The effect of business type on body weight and egg size

	Prefabrik n (%)	Çadır n (%)	Toplam n (%)
Canlı ağırlık	1500-2000	2(40)	5(50)
	2001-2500	3(60)	5(50)
	χ^2	1,54	
	P	0,714	
Yumurta büyüklüğü	S (53 g altında)	0(0)	1(10)
	M (53-63 g)	2(40)	3(30)
	L (63-73 g)	3(60)	6(60)
	χ^2	6,00	
	P	0,741	

Çizelge 4. İşletmelerde bazı hastalıkların varlığı ve tedavi uygulaması

Table 4. Existence of some diseases and treatment practices in businesses

	Prefabrik n (%)	Çadır n (%)	Toplam n (%)
Tavuk vebası	Var	4(%80)	2(%20)
	Yok	1(%20)	8(%80)
	χ^2	5,000	
	P	0,025	
Solunum hastalıkları	Var	1(%20)	7(%70)
	Yok	4(%80)	3(%30)
	χ^2	3,348	
	P	0,067	
Tedavi	Uyguluyor	4(%80)	6(%60)
	Uygulamıyor	1(%20)	4(%40)
	χ^2	6,00	
	P	0,439	

Kadın işletmecilerin eğitim durumlarına bakıldığında; prefabrik işletmeye sahip olanların 2(%40)'si ilkököl, 1(%20)'i ortaokul ve 1(%20)'i lise; çadır işletme sahiplerinin 4 (%40)'ü ilkököl, 1(% 20)'i ortaokul ve 2(%20)'si lise mezunudur. Erkek işletmecilerin eğitim durumlarına bakıldığında ise; prefabrik işletmeye sahip olanların 1(%20)'i ilkököl, 2(%40)'si lise ve 1(%20)'i yüksekokul; çadır işletme sahiplerinin 1 (%10)'i okur-yazar değildir, 3(%30)'ü ilkököl, 3 (% 30)'ü ortaokul ve 2 (%20) lise mezunudur. Buna göre cinsiyet, medeni durum, kadınların ve erkeklerin eğitim durumunun işletme tipinden bağımsız olduğu belirlenmiştir ($P>0,05$). Toplamdaki bulgular incelendiğinde yetiştiricilerin eğitim durumlarıyla ilgili bulunan sonuçların; Güngördü (2009) 'nün yaptığı çalışmanın bulgularıyla benzerlik gösterdiği gözlenmiştir. Ancak Ekinci (2018), Bayraktar (2012) ve Bural (2015) ın yaptığı çalışmaların bulgularıyla ise farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Buna göre işletme tipinin sosyo-ekonomik parametrelerden etkilenmediği, her sosyo-ekonomik gruptan insanın bu işletme modellerinde çalıştığı söylenebilir.

İşletme bakımını prefabrik olanlarda 2(%40)'sinin sadece kadınlar, 2(%40)'sinin sadece erkekler ve 1(%20)'inin diğer kişiler tarafından yapıldığı görülmektedir. Çadır işletmelerde ise kümes bakımının 6(%60)'sının sadece kadınlar, 3(%30)'ünün sadece erkekler ve 1(%10)'inin bütün aile tarafından yapıldığı görülmektedir.

Çamardı ilçesinde tavukçuluk işletmelerin büyük çoğunluğunda (%53,3) , işletme temizliği, yemleme sulama gibi işlerin kadınlar tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Tokat'ta Şekeroğlu ve Akşimşek (2008)'in yaptığı bir çalışmada, barınak temizliğinin (%90,2) ve beslemenin

büyük oranda kadınlar tarafından (%59,3) gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Sivas İlinde Eleroğlu ve ark. (2014) tarafından yapılan araştırmada besleme işlemlerinde kadınların %65,6 oranı ile ilk sırada olduğu belirtilmiştir. Çalışmamızda barınak işlerinde görev dağılımı bakımından kadınların etkin olması sonucu "Serbest yetiştirme yapılan küçük işletmelerde yemleme, sulama ve barınak temizliği gibi işlerini kadınların üstlenmesi yaygın bir durumdur" görüşünü destekler niteliktedir (Ekue ve ark. 2002; Şekeroğlu ve Akşimşek, 2008).

Çadır işletmelerin 8(%80)'inin günlük ve 2(%20)'sinin ise haftalık temizlendiği; prefabrik işletmelerin ise tamamının (%100) günlük temizlendiği görülmektedir. Artvin'de Bayraktar (2012)'in köy tavukçuluğu üzerine yaptığı çalışmada işletmeleri iki haftada ve ayda bir temizlemeyi tercih ettiklerini, günlük ve haftalık temizlemeyi daha az tercih ettikleri belirtilmiş ve bulguları çalışmamızdan farklılık göstermektedir.

İrk memnuniyetine prefabrik işletmelerde evet diyenlerin sayısı 2(%40), hayır diyenlerin sayısı ise 3 (%60), çadır tipi işletmelerde ise evet diyenlerin sayısı 10 (%100) ve hayır diyen kişi ise bulunmamaktadır.

Buna göre işletme bakımı yapan kişiler ile temizlik sıklığının işletme tipine bağımlı olmadığı ancak ırk memnuniyetinin işletme tipine göre değiştiği ve çadır tipi işletme sahiplerinin ATA-K-S tavuklarından memnun olduğu söylenebilir.

Prefarik işletmelerdeki hayvanların canlı ağırlıkları 2 (%40) işletmede 1500-2000 g arasında, 3 (%60) işletmede ise 2001-2500 g arasında; çadır işletmelerinin ise 5(%50)'i 1500-2000 g ve 5 (%50)'i 2001-2500 g arasında bulunmuştur. Bu sonuçlar orta ağır yumurtacı hibrit olan ATA-K-S tavuklarında referans ağırlıklara yakındır (ATAE, 2015).

İşletmelerde üretilen S yumurta büyüklüğü olan prefabrik işletmede 0, çadır işletmede 1 (%10), yumurta büyüklüğü M olan prefabrik ve çadır işletmelerdeki sayıları sırasıyla; 2 (%40) ve 3 (%30) ve yumurta büyüklüğü L olan prefabrik ve çadır işletmelerdeki sayıları sırasıyla; 3 (%60), 6 (%60) olarak belirlenmiştir. Buna göre işletme tipinin canlı ağırlık ve yumurta büyüklüğü üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı gözlenmiştir ($P>0,05$). Turan (2006), yaptığı çalışmada yumurta ağırlığını geleneksel işletmelerde 58,36 g ve ticari işletmelerde ise 66,34 g olarak bulmuştur. Artan (2015) yaptığı çalışmada farklı yetiştirme sistemlerinden (köy, serbest ve kafes) elde edilen yumurtaların ağırlığını sırasıyla 65,41 g, 61,96 g ve 65,98 g olarak tespit etmiştir. Artan (2015)'in bu çalışmasında köy ve serbest yetiştiricilikteki yumurta ağırlıklarının çalışmamıza yakın sonuçlara sahip olduğu söylenebilir.

Prefabrik işletmelerin 4(%80) tanesinde tavuk vebası hastalığı görülürken 1(%20) tanesinde hastalığa rastlanmadığı, çadır işletmelerin ise sadece 2 (%20) tanesinde hastalık görülmüşken 8(%80) tane işletmede de hastalık görülmediği işletme sahipleri tarafından belirtilmiştir.

Prefabrik işletmelerin 1(%20) tanesinde solunum sistemi hastalıklarının görülmüş olduğu 4(%80) tanesinde ise hastalığa rastlanmadığı, çadır işletmelerinin ise 7(%70) tanesinde hastalık görüldüğü, 3(%30) tane işletmede ise hastalık görülmediği verilen beyanlardan anlaşılmıştır.

Tavuk vebası, solunum hastalıkları ve diğer hastalıkların tedavisinin ise prefabrik işletmelerin 4(%80) tanesinde yapıldığı ancak 1 (%20) tanesinde tedavi uygulanmadığı, çadır işletmelerde ise 6 (%60) tanesinde tedavinin uygulandığı, 4(%40) tane işletmede ise tedavi uygulanmadığı işletme sahipleri tarafından bildirilmiştir. Bu verilere göre işletme tipinin solunum sistemi hastalıklarının ve tedavi süreçlerinden bağımsız olduğu ($P>0,05$) ancak tavuk vebasının yetiştirme sistemine bağımlı olduğu tespit edilmiştir ($P<0,05$).

Akşımşek (2008) tarafından yapılan çalışmada, işletmecilerin %86,3'ünün hastalıklara karşı tedavi yöntemi uyguladığını, %13,7'sinin hastalıklara karşı herhangi bir tedavi şekli uygulamadıklarını veya önlem almadıklarını bildirmiştir. Ancak Batman köy tavukçuluğunda yaptığı araştırmada, kümes hayvanı yetiştiriciliği yapanların %62,9'unun hayvanların tedavisinde aşı ve ilaç kullanmadığı, %37,1'inin ise kullandığı belirlenmiştir (Güngördü 2009). Aynı şekilde Şekeroğlu ve Akşımşek (2009), Tokat ilinde yaptıkları çalışmalarda, yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun tavuklarını hastalıklara karşı korumak için aşı veya tedavi yaptırmadıklarını bildirmişlerdir. Elde edilen verilerden Akşımşek (2008) ile benzer sonuçlar bulunduğu ancak Güngördü (2009) ve Şekeroğlu ve Akşımşek (2009) tamamen farklı sonuçlar elde edildiği gözlenmiştir.

Çizelge 5. Ürünlerin satış yöntemi ile yumurta fiyatları ve yem fiyatları ile ilgili görüşler

Table 5. Examination of the sales method of the products, egg prices and feed prices

	Satış Yeri	Prefabrik n (%)	Çadır n (%)	Toplam n (%)
Ürünlerin satış yöntemi	Market	1(%20)	0(%0)	1(%6,7)
	Pazar	0(%0)	2(%20)	2(%13,3)
	Hepsi	4(%80)	8(%80)	12(%80)
	χ^2		3,00	
	P		0,223	
Yumurta Fiyatları	Düşük	5(%100)	3(%30)	8(%53,3)
	Yeterli	0(%0)	7(570)	7(%46,7)
	χ^2		6,563	
	P		0,010	
Yem fiyatları	Pahalı	4(80)	6(60)	10(66,7)
	Uygun	1(20)	4(40)	5(33,3)
	χ^2		6,00	
	P		0,439	

Prefabrik yapıdaki işletme sahiplerinden 1(%20) kişi market, 4(%80) kişi ise bütün satış yöntemlerini kullanmışlardır. Çadır işletme sahiplerinden ise 2(%20) kişi pazar satış yerini, 8(%80) kişi ise bütün satış yerlerini kullanmışlardır.

Yumurta fiyatının düşük olduğunu düşünen prefabrik işletme sahiplerinden 5(%100) kişi, çadır işletme sahiplerinden 3(%30) kişidir. Genel olarak tabloya baktığımızda ise işletmecilerin 8(%53,3) tanesinin yumurta fiyatının ucuz olduğunu, 7(%46,7) tanesi ise yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Yem fiyatlarının pahalı olduğunu düşünen prefabrik işletme sahiplerinden 4(%80) kişi, çadır işletme sahiplerinden ise 6(%60) kişidir. Yem fiyatlarından memnun olan prefabrik işletme sahiplerinden 1(%20), çadır işletme sahiplerinden ise 4(%40) kişidir. Bu verilere

göre işletme tipinin ürün satış yöntemi ve yem fiyatlarından memnuniyetten bağımsız olduğu ($P>0,05$) ancak yumurta fiyatları ile alakalı düşünceye bağımlı olduğu tespit edilmiştir ($P<0,05$).

Buna göre işletmecilerin elde ettiği yumurtaları bulabildikleri her yöntemle pazarladıkları, yem fiyatlarını yüksek bulmaları ve çadır tipi işletme sahipleri ile prefabrik işletme sahipleri arasında yumurta fiyatları bakımından görüş farklılığı olması dikkate değer bulgulardır.

Sonuç

Sonuç olarak; Cinsiyet, medeni durum, kadın ve erkeklerin eğitim durumu, kümeslerin bakımını yapan kişi, işletme temizlik sıklığı, tavukların canlı ağırlığı, üretilen

yumurtaların büyüklüğü, solunum hastalıkları görülmesi, hastalıklara karşı tedavi uygulanması, üretilen ürünlerin yataş yöntemi ve yem fiyatları hakkında üreticilerin görüşlerinin yetiştirme sistemi ile alakalı olmadığı ancak ırk memnuniyetinin, tavuk vebasısı görülme sıklığının ve yumurta fiyatları hakkında üreticilerin görüşlerinin yetiştirme sistemine göre değiştiği anlaşılmaktadır.

Genel olarak çadır veya prefabrik kümeslerde serbest yetiştiricilik yapan işletme sahiplerinin ATAK-S yerli yumurtacı tavuklarından memnun olduğu söylenebilir. Yetiştiricilerin bakış açısıyla her iki yetiştirme sisteminin birbirinden farklı olmadığı söylenebilir. Ancak yetiştirme sistemi ile bağımlılık görülen başlıklardan tavuk vebasısının prefabrik sistemde neden fazla görüldüğü deneysel çalışmalarla belirlenmeye muhtaçtır.

Kaynaklar

- Akşimşek ŞD. 2008. Ülkemizde Kuş Gribi Görülmesinden Sonra Tokat İli Köy Tavukçuluğunun Yapısı. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Anonim 2020. Coğrafi Yapı (Niğde Valiliği web sayfası). <http://www.nigde.gov.tr/coğrafi-yapi>
- Artan S. 2015. Köy, serbest ve kafes sistemlerinde üretilen yumurtaların kalite özellikleri bakımından karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.
- ATAE, 2015. ATAK-S Ticari Kahverengi Yumurtacı Performans Özellikleri. <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tavukculuk/Belgeler/Hibrit%20Katalog%202015/Hibrit%20Katalog%202015%203lu.pdf>
- Bayraktar E. 2012. Artvin ili köy tavukçuluğunun yapısı. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı, Tokat.
- Bural R. 2015. Bingöl ili köy tavukçuluğunun yapısı. Yüksek Lisans Tezi, Bingöl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bingöl.
- Demirulus H, Aydın A, Beşkaya S. Dursun SG. 2013. Geliştirilmesi açısından Diyarbakır ve tekirdağ illerinde köy tavukçuluğunun durumunu belirlemeye yönelik karşılaştırmalı bir çalışma. 8. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi, Çanakkale.
- Düzgüneş O, Karazeybek M, Yüceer F, Büyükbeci İ, Boğa AG, Bilici H, Güneş M, Murat N. 1982. Yumurta verimi yönünde dış kaynaklı ticari hibritlerle Ankara Tavukçuluk Araştırma Enstitüsünde geliştirilen yerli ticari hibritlerin özel sektör koşullarında çeşitli bakımından karşılaştırılmaları. Ankara Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü. 26s., Ankara.
- Ekinci MA, İnci H, Karakaya E, Ayaşan T, Yılmaz HŞ. 2019. Diyarbakır ilinde köy tavukçuluğunun mevcut durumu, sorunları ve çözüm önerileri. Türk Tarım Ve Doğa Bilimleri Dergisi, 6(4), 609–616.
- Ekue FN, Poné KD, Mafeni MJ, Nfi AN, Njoya J. 2002. Survey of the traditional poultry production system in the Bamenda area, Cameroon. In: characteristics and parameters of family poultry production in africa', Iaea, Vienna, Pp.15-25.
- Eleroğlu H, Türkoğlu M, Işıklı DN, Okur N. 2016. Effect of different production systems on physical and sensory characteristics of broilers. Tavukçuluk Araştırma Dergisi Basılı Issn:1302-3209 - Çevrimiçi Issn:2147-9003,13 (1), 16-21, 2016.
- FAO. 2020. Food and Agriculture Organization of The United Nations (FAO), www.Fao.Org. 2020.
- Güngördü S, Çelen MF. 2018. Batman ili köy tavukçuluğunun durumu. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi. 8:2/2.
- Kouba M. 2013. Quality of organic animal products. Livestock Production Science 80(1),33-40.
- Miao ZH, Glatz PC, Ru YJ. 2005. Free-range poultry production - A Review. Asian-Aust. J. Anim. Sci. 18(1), 113-132.
- Sözcü A, İpek A. 2016. Kanatlı yetiştiriciliğinde serbest dolaşimli sistemde (free range) besleme teknikleri. Hayvansal Üretim, 57 (2): 68-74.
- Şekeroğlu A, Akşimşek DŞ. 2009. Tokat ili köy tavukçuluğunun bazı özellikleri. Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi. 24(2): 108-113.
- Testik A, Yiğitoğlu E. 2008. Atak-S yumurtacı tavuk hibritinin Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Araştırma ve Uygulama Çiftliği koşullarında performansının saptanması. Ç.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü 18(2): 113-121.
- Turan B. 2006. Yumurta tavukçuluğunda farklı üretim sistemlerinin yumurta kalitesi üzerine etkileri. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı, Samsun.
- Yenilmez F, Uruk E. 2016. Free-range sistemi, avantaj ve dezavantajları. Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi Targid Özel Sayı, 315-324.